

Recomandări Zpațiu #1

<http://zpatiu.wordpress.com/2013/11/18/zpatiu-1-raport/>

Participanți: Dorina Khalil-Butucioc (Centrul de Dramaturgie Contemporană), Elena Chirică (Cenaclului “Vlad Ioviță” / “Noii Barbari”), Nora Dorogan (Teatrul “Spălătorie”), Lilia Dragnev (Centrul pentru Artă Contemporană, Chișinău [KSA:K]), Tatiana Fiodorova (Art-Ploshadka), Vladimir Us (Asociația Tinerilor Artiști “Oberliht”)

1. Ministerul Culturii trebuie să-și asume rolul de patron al culturii și să restabilească domeniul culturii printre prioritățile naționale. Ministerul trebuie să întreprindă măsuri, reprezentând în egală măsură organizațiile de stat și cele independente, astfel încât alte Ministere precum este Ministerul Finanțelor să acorde o susținere mult mai mare domeniului culturii și dezvoltării lui. Se așteaptă că Ministerul va elabora un cadru de politici culturale ce ar răspunde inclusiv necesităților organizațiilor independente din Moldova.
2. S-a menționat lipsa unei platforme de comunicare între organizațiile independente și autorități (Ministerul Culturii, Primăra Municipiului Chișinău), astfel se recomandă crearea unor platforme unde reprezentanții sectorului independent s-ar putea întâlni regulat cu autoritățile. Totodată lipsește un mecanism prin intermediul căruia anumite proiecte de legi sau măsuri în domeniul culturii ar putea fi consultate din timp cu societatea civilă (ONG-urile din domeniul culturii), s-ar organiza dezbateri publice etc.
3. Lipsește un cadru transparent de distribuție a fondurilor publice în domeniul culturii. Pe de o parte nu se organizează concurs public pentru suplینirea membrilor consiliului de experți care ar putea recomanda proiecte pentru a fi finanțate. Totodată lipsește un set de criterii și priorități bine definite conform cărora să fie distribuite fondurile publice pentru cultură, fapt care permite distribuția fondurilor alocate într-un mod lipsit de transparență.
4. S-a menționat necesitatea asigurării cu spații expoziționale, ateliere și spații de producție, spații de birou/lucru a organizațiilor independente din Moldova. Drept exemplu s-a menționat spațiul de 50 m² de la Muzeul Zemstvei (actualul Muzeu Național de Etnografie și Istorie Naturală) care este în prezent închiriat de către Asociația Oberliht – s-a menționat faptul că există o diferențiere între facilitățile pentru care sînt eligibile Uniunile de Creație și restul ONG-urilor care lucrează independent. Primele (Uniunile de Creație) au primit ani de-a rîndul subsidii de la stat, au avut dreptul prioritar să realizeze comenzi publice și beneficiază în continuare de anumite scutiri în cazul în care vor să închirieze spații pentru activitatea lor, spre deosebire de alte ONG-uri, care nu beneficiază de aceleași scutiri, chiar dacă acestea din urmă sînt foarte active realizînd proiecte foarte bune și competitive, multe din ele fiind de talie internațională realizate cu parteneri europeni.
5. S-a menționat nevoia implicării Ministerului Culturii și în procesul de protecție a patrimoniului arhitectural și spațiilor publice, cum ar piața din fața Bibliotecii Naționale din Chișinău, unde urmează a fi construit un bloc cu birouri. În acest caz concret se așteaptă ca MCRM să participe activ la dezbaterile publice, care ar permite rezolvarea acestui conflict.

Anexa 2

Recomandări Zpațiu #2

<http://zpatiu.wordpress.com/2013/12/12/raport-zpatiu-2/>

Participanți: Alexandru Rusu (Teatrul Mic); Ronin Terente “Balade bolnave / LabbaTrissta și Parazitul proletar”; Alexandra Bobu (Clubul Poeților desculți); Vadim Tziganasj “Vinilurile filosofice” și Mircea Bobina “În ataș”.

La discuția din finalul întâlnirii s-a pus accentul pe următoarele probleme cu care se confruntă artiștii independenți:

1. Raporturile inexistente între inițiativele independente și instituțiile statului, responsabile pentru dezvoltarea culturii în RM, printre ele Ministerul Culturii și Direcția Culturii a mun. Chișinău.
2. Nevoia unei susțineri mai mare din partea statului care să fie oferită grupurilor de tineri și colectivelor artistice active, și de o reducere a procedurilor birocratice care îngreunează mult procesul de depunere a dosarelor pentru obținerea finanțării.
3. S-a menționat că inițiativele, ca atare, nu pot concura pentru fondurile distribuite în scopuri culturale, din cauza faptului că nu posedă o personalitate juridică, și de aici, este binevenită organizarea unui concurs destinat în particular inițiativelor și indivizilor activi în domeniul culturii.
4. Lipsa spațiilor și altor resurse necesare (persoane cu cunoștințe de management al culturii, echipament ș. a.), care împiedică dezvoltarea inițiativelor independente.
5. Lipsa de comunicare între reprezentanții sectorului cultural independent și instituțiile statului – s-a propus crearea unei platforme ce ar încuraja dialogul între societatea civilă și Ministerul Culturii al Republicii Moldova.

Anexa 3

Recomandations from the **Eastern Partnership Ministerial Conference on Culture**
Tbilisi, June 27-28, 2013

Cultural governance, challenges in the region seen by the independent sector

Philipp Dietachmair, Coordinator of Sub-Group Culture (Working Group 4), Eastern Partnership Civil Society Forum

<http://www.oberliht.com/eap-ministerial-conference/>

... In all formerly socialist countries in the EU and the Eastern Partnership the legacy of state-funding for culture has left newly founded cultural NGOs outside strategic decision-making processes of the authorities and public funding mechanisms at the beginning. This is why many cultural policy debate and reform initiatives were and still are often initiated by the independent cultural sector itself – especially on municipality or region level.

Independent cultural organizations are often filling a niche that neither the state nor the private sector is ready to engage in. The few examples which I mentioned show how civil society organizations in the field of culture can stimulate citizens to become drivers of social cohesion and democratic development in their own local environment – especially when public services or business investments are absent.

A recurring issue for the independent cultural sector across the region is the question of appropriate working spaces and the availability of venues for cultural projects. As players outside the public-funded cultural infrastructure cultural NGOs usually do not have access to government owned buildings. In absence of sufficient funding lines their budgets are also often too limited for renting space for market prices. This situation makes independent organizations vulnerable and dependant on temporary working conditions.

A positive example of finding a creative solution for this problem is the collaboration of a number of cultural NGOs based in Chisinau within a temporary empty building of a public museum. It was first rented for only a weekend by the European Cultural Foundation and the Soros Foundation Moldova for a festival of the Tandem programme. Since then however, Museum Zemstvei hosts the contemporary art organizations Oberliht (which is also present here today) and K:SAK. A small subsidy given to the two organizations by the Moldovan Ministry of Culture in allows them to get a substantially reduced and hence affordable rent for this otherwise empty building.

Cultural civil society organizations across the region almost by nature have learned to live with very modest budgets. Still, as there are too few public funding lines which acknowledge their actual contribution to society most of them struggle financially on a daily basis. The establishment of innovative funding mechanisms which are more detached from direct disbursement of administrations to public institutions could increase transparency and accountability. Introducing independent juries and more project-based grant-making procedures would support a more equal and fair access to public funding for culture.

The provision of more appropriate working spaces, a better acknowledgement of our positive contribution to social innovation and opening more public funds for NGO projects are key practical priorities of our sector. We hope to see these topics featuring more prominently on public policy agendas in the future.

Most importantly however, we believe that we need to work on developing a real spirit of partnership and trust between government and independent cultural actors. The cultural resources of the region and the many professional skills and positive practices that are already available only will fully unfold their potential for our societies, if resources are pooled and new knowledge as well as the efforts of all cultural actors – public – independent or private are shared.

This is why we think we need to create a new model that would enable regular consultations and knowledge exchange between government structures and independent cultural actors on regional Eastern Partnership level. Our proposal would be to launch an ongoing structured dialogue and partnership process for cultural policy reform across the entire region. This process should be a regional knowledge exchange platform but it should also result in real collaboration and concrete policy reform projects. It should involve governments, their cultural institutions, European institutions, municipalities, civil society in culture, citizens and other private stakeholders both in the European Union and the Eastern Partnership countries.

Our group of civil society organizations will take a next important step for extending our regional collaboration in this direction in autumn this year. A coalition of civic initiatives and the city of Lublin will host a regional congress called Culture for the Eastern Partnership. During this gathering of stakeholders from all over the EU and the Eastern Partnership we will launch a new regional network of civil society organizations in culture. The network will substantially increase the number of cultural NGOs represented in the Eastern Partnership Civil Society Forum and shall also enlarge our pool of practical experiences and partnership opportunities with government institutions and policymakers.

We believe that this new network could be an important regional backbone for creating the structured and participative dialogue on cultural policy reform we propose. Our presence here today is hence also an invitation for a new regional partnership between civil society and governments in the field of culture. There are substantial challenges to tackle but the possibilities of making our cultural assets work for our societies together are clearly out there – and culture – as Charles Esche, the director of the Van Abbe Museum in the Netherlands often underlines: culture speaks more about the possibilities than the impossibilities!